

İzmit Yeni Kent Meydanı'nın Kamusal Mekân Kalite Kriterleri Açısından Değerlendirilmesi

Aybüke ÖNER¹, Mehtap ÖZBAYRAKTAR^{2*}

Öz

Kentsel kamusal mekânlar, kentin ortak kullanımına açılan ve çeşitli toplumsal ilişkilerin kurulduğu, kentliler tarafından kullanılan, sosyal bağlamda canlı ve güçlü mekânlardır. Daha çok insana ulaşma ve daha aktif bir ortam sağlama anlamında meydanlar ise temel kent mekânlarıdır. Kamusal mekân olarak meydanlar, bu ilişkiler ile kurgulanmaktadır. Buradan hareketle çalışmanın amacı 2018 yılında İzmit eski valilik alanında yapımı tamamlanan “yeni kent meydanını” kamusal mekân kalite ve performans kriterleri ile parametreleri açısından analiz etmek, değerlendirmek ve sonuçlar üzerinden öneriler geliştirmektir. Bu noktada İzmit kent meydanının analiz edilebilmesi için kamusal mekân kalite ve performans kriterleri ile parametreleri araştırılmış; diğer bütün çalışmaları içinde barındıran “kamusal mekânlar için proje şirketi” (PPS)'nin “kent meydanlarının mekân kalitesinin değerlendirilmesine yönelik” kriterlerinin yanında Çevre, Ulaştırma ve Bölgeler Daire Başkanlığı” (DETR), “Mimarlık ve Yapılı Çevre Komisyonu” (CABE) tarafından geliştirilen kriterler ile çeşitli araştırmacı ve kurumlar tarafından da üzerinde durulan “akşam kullanımı, emniyet ve güvenlik (meydanı izleyen gözler)” kriteri değerlendirmede esas alınmıştır. Bu kapsamda İzmit yeni kent meydanında belirtilen kriterlere göre bir alan çalışması yapılmış; meydanın çevresinde bulunan kentsel kamusal mekanlarla ilişkisi değerlendirilmiş ve meydan ile ilgili güçlü ve zayıf yönler tespit edilerek çözüm önerileri geliştirilmiştir. Yapılan çalışma, yeni tasarlanacak meydanların belirtilen “mekânsal kalite kriterleri” göz önüne alınarak oluşturulması ve o yerin kentlinin gündelik yaşamına dahil olması gerektiğini bir kez daha kanıtlamıştır. Araştırma sonucunda İzmit yeni kent meydanı için geliştirilen öneriler gerçekleştirildiğinde; bu meydan “kentlinin gündelik hayatına dahil olabilen, nitelikli meydanlar” sıralamasında yerini alabilecektir.

Anahtar Kelimeler: Kentsel Kamusal Mekân, Meydan, Kamusal Mekân Kalite Kriterleri, İzmit Yeni Kent Meydanı

Evaluation of Izmit New City Square in Terms of Public Space Quality Criteria

Abstract

Urban public spaces are lively and strong spaces in the social context, which are opened to the common use of the city and where various social relations are established, used by the urbanites. In terms of reaching more people and providing a more active environment, squares are one of the main urban spaces. Squares as public space are built with these relationships. The aim of this study is to analyze and evaluate in terms of public space quality criteria, performance criteria and parameters of “new city square”, which was completed in the old

¹ Yüksek Lisans Öğrencisi, Kocaeli Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Bölümü, Kocaeli, Türkiye e-posta: aybukeoner96@gmail.com

^{2*}İlgili yazar: Doç. Dr., Kocaeli Üniversitesi, Mimarlık ve Tasarım Fakültesi, Mimarlık Bölümü, Kocaeli, Türkiye, e-posta: mozbayraktar@kocaeli.edu.tr

governorship area of Izmit in 2018 and develop recommendations based on the results. At this point, public space quality criteria and parameters were investigated in order to analyze the Izmit new city square; the criteria developed by DETR and CUBE, as well as the criteria for the "quality assessment of the city squares" of the PPS, which include all other studies and are comprehensive and also the criterion of "evening use, safety and security (eyes watching the square)", which is also emphasized by various researchers and institutions, were taken as basis in the evaluation. In this context, a field study was carried out in the new city square of Izmit according to the criteria; the relationship of the square with the urban public spaces around, it was evaluated and solutions were developed by determining the strengths and weaknesses of the square. The study proved once again that the new squares to be designed by taking into account the "spatial quality criteria" obtained as a result of long studies and that the place should be included in the daily life of the city. As a result of the research, when the suggestions developed for the new city square in Izmit were realized; this square can take its place in the ranking of "qualified squares that can be included in the daily life of the city".

Keywords: Urban Public Space, Square, Public Space Quality Criteria, Izmit New City Square

1. Giriş

Kentsel kamusal mekânlar olarak meydanlar, "kent'in kültürel yansıması, sosyal yaşamın sürdüğü, kentsel yapının en belirgin ve çarpıcı unsuru, kent'in odağı, toplanma alanı ve düğüm noktası" olma özellikleri ile kent yaşantısında oldukça önemli bir noktada dururlar. Ancak sadece bir yeri "meydan" olarak adlandırmak o yeri kent içinde meydan haline getirmemektedir. "Meydan"ların kent içinde varlıklarını sürdürebilmeleri için bazı önemli kriterlere sahip olmaları da gerekir. Dünyada kent içinde kabul görmüş "Birmingham Victoria Meydanı, Birmingham Brindleyplace, Centre Georges Pompidou Meydanı, İtalya Aziz Petrus Meydanı pek çok kent meydanı üzerinde yapılan araştırmalar, kent içinde oluşturulan "meydan"ların sürekliliğinin sağlanması ve odak özelliklerini kazanmaları için bazı önemli mekânsal kalite ve performans kriterleri ile parametrelerini içermesi gerektiğini ortaya koymuştur. Buradan hareketle çalışmanın amacı 2018 yılında İzmit eski valilik alanında yapımı tamamlanan "yeni kent meydanını" kamusal mekân kalite ve performans kriterleri ile parametreleri açısından analiz etmek, değerlendirmek ve sonuçlar üzerinden öneriler geliştirmektir.

Bu amaçtan hareketle ikinci bölümde çalışmanın altyapısını oluşturan "kamu, kamusal alan, kamusal mekan" kavramları ile, çalışma konusu olan kamusal mekan olarak "meydan" kavramları detaylı olarak incelenmiştir.

2. Kavramsal Altyapı

Kentsel kamusal mekânlar, kent'in ortak kullanımına açılan ve çeşitli toplumsal ilişkilerin kurulduğu, kentliler tarafından kullanılan, sosyal bağlamda canlı ve güçlü mekânlardır. Bu kavramın tam olarak anlaşılabilmesi amacıyla öncelikle kamu, kamusal alan ve kamusal mekân kavramlarına bakmak gerekir. "Kamu" kavramı hakkında yapılan tartışmalar eski çağlardan günümüze ulaşmıştır. Kamu, Türk Dil Kurumu Genel Türkçe Sözlükteki tanımına göre (Kamu, t.y.) birkaç anlam içermektedir. Birinci anlamı "halk hizmeti gören devlet organlarının tümü" iken, ikinci anlamı "bir ülkedeki halkın tümü" olarak karşımıza çıkmaktadır. Batı dillerinde kavrama karşılık gelen kelime olan "public" ise Oxford İngilizce sözlüğüne göre (Public, t.y.). "herkes için olan, herkese ait olan" anlamına gelmektedir.

Kamusal alan tartişmalarına önemli katkıları olan Habermas (2015 ,s. 256; 2004, s.95-102), kamusal alan kavramının oluşmasını burjuva grupları ile ilişkilendirmektedir. O dönemlerde kullanılan “kamusal alan” kavramının gün geçtikçe değiştiğini; yine aynı dönemler için kamusal alanın bir iktidar temsili olduğunu ve “kamusal alan” şeklinde belirtilen durumun aslında topluma ait olanı anlatmadığını söylemektedir. 18.yüzyıldan itibaren değişen toplumsal hareketler ve yönetim anlayişlarının, bu kavramı da etkileyip dönüştürdüğünü ifade etmektedir.

Kamusal alanlar, kişilerin birlikte toplanıp iletişim kurduğu alanlardır. Habermas’ın (2015, s. 256)  zerinde durduğu bir diğer durum da, kamusal alanlardaki kişilerin kendilerini özgürce ifade edebilmeleridir. Arendt “İnsanlık durumu” kitabında (2012, s. 74-86) kamusal alan; herkesin her şeyi gördüğü ve duyduğu alanlar; özel alandan farklı olarak, herkese ait olan ve kimsenin hareketlerinin sınırlı olmadığı ortak kullanım alanları olarak tanımlanır. O, kamusal alanda eylemlerin gerçekleşmesi için topluluklara ve karşılaşmalara ihtiyaç olduğunu belirtir. Bireylerin tesadüfi şekillerde bir araya gelip ortak bir durum üzerine etkinlikler düzenlemelerinin kamusal alanların varlığı ile sağlanacağını ifade eder. Bu kamusal alanlarda bireyler ne kadar  zg rse, kamusal alan da o kadar vardır. Sennett (2010,s.125-142) kamusal alanı, Arendt ve Habermas’a göre daha farklı bir pencereden ele alır. Sennett’e göre kamusal alanlar bir nevi kentlerin oyun alanları ve ruhlarıdır. Sokaklar, caddeler ve meydanlar kentlerin var olmasını ve dönüşmesini sağlamak için gerekli fiziksel ve sosyal araçlardır. Barındırdıkları hareket ve dinamizm ile kentlerin var olmalarını sağlarlar. Güney Avustralya Yerel Hükümet ortaklığı (LGA)³ tarafından hazırlanan kamusal alanın kentsel tasarım kılavuzuna göre kamusal alanlar; caddeler, meydanlar, parklar, yeşil alanlar ve anahtarsız girilebilen, mevcut, herkesin zorlanmadan kullanabildiği diğer dış mekânlardır (Local Government Association of South Australia, 2013). Görüldüğü gibi kamusal alan, daha çok sosyal ilişkiler, bir iletişim aracının ve ortamın varlığı ile açıklanmıştır. Bahsedilen bu ortamlar, kişilerin kendilerini özgürce aktarabildikleri alanlardır. Günümüzde bu alanları gazete, televizyon ve internet üzerindeki mecraların da kişilere sağladığı görülmektedir (Firidin  zg r, 2017, s. 81). Bu bağlamda kamusal alan ve kamusal mekân kavramları arasındaki ilişkiden bahsetmek gerekmektedir. Lefebvre (2014, s. 95-187) için kamusal mekân, toplumsal bir üründür ve toplumdan bağımsız düşünülemez. Tanyeli’ne göre (2010), kamusal alan daha çok toplumsal bir temsiliyeti içerirken, kamusal mekân fiziksel bir mek nı işaret eder. Birleşmiş Milletler İnsan Yerleşimleri Programı ⁴, (UN-HABITAT, 2015, s.6-7, 25-26) kamusal mekânları “kamuya açık veya herkesin çıkar sağlanmaksızın girebileceği, kullanabileceği ve eğlenebileceği yerler” olarak belirtmiştir. Kamusal mekânlar, bireysel ve sosyal mutluluk, toplumun kolektif yaşam alanları, ortak doğal ve kültürel çeşitliliğin ifade alanı ve kimliğin kurulduğu anahtar elemanlarıdır. Buradan hareketle kamusal mekânları sokaklar, geniş caddeler ve bulvarlar, meydanlar, kaldırımlar, pasajlar ve galeriler, bisiklet yolları; kamusal açık mekânlar (Parklar, bahçeler, ocuk oyun alanları, kamu plajları, nehir ve deniz kıyıları) ve kamu kent etkinlikleri (kamu kütüphaneleri, şehir/toplum merkezleri, kent pazarları, kamu spor etkinlikleri) olarak üç gruba ayırmaktadır. Yukarıdaki tanımlamalarda da görüldüğü üzere kamusal alan, kamusal mek na göre daha soyut ve daha geniş bir kapsama sahiptir. Bu durumda kamusal mekânın kamusal alanın bir alt başlığı olarak görmek yanlış olmayacaktır (Sağlam,  zt rk & Kaçar, 2019, s. 49). Madanipour’a göre (1999). Kentsel kamusal mekân; toplum üyelerinin fiziki anlamda

³ LGA: Local Government Association of South Australia

⁴ UN-Habitat: United Nations Human Settlements Programme

kolayca ulaşabildiği ve herhangi bir kısıtlamanın olmadığı ya da çok az olduğu kent sınırları içinde kalan mekânlardır. Antik Yunan, Roma, Orta çağ, Rönesans dönemi kentlerinde kamusal mekânın; sosyal ilişkilerin, kent kimliğinin oluşmasını sağladığı ve kent tasarımında önemli bir yeri olduğu görülmektedir (Erol ve Özbayraktar, 2015; s. 186). 18.yy sonlarında sanayi devrimi ve onunla birlikte gelen kapitalist düşünce sistemi, kentlerin ve kamusal mekânların dönüşmesine neden olmuştur. Toplumları kontrol altında tutmak amacıyla yönetimlerin verdiği kararlar doğrultusunda gelişen bulvarlar ve meydanlar, dönemin belirgin kamusal mekânları arasında sayılmaktadır (Harvey, 2015, s. 47-54). Sennett ve Habermas'a göre 19.yy'da kamusal alanda bir çöküş yaşanmıştır. Kamusal yaşamı destekleyen sokak, park, meydan gibi karşılaşma mekânlarının yoksul halka hitap ettiğini düşünen bir kesim oluşmuştur. Bu düşünce biçimi kamusal mekân ve insan arasında ciddi bir kopuşa yol açmıştır (Gökgür, 2008). 20.yy'da da siyasi ve sosyal düşünce biçimleri kamusal mekânları etkilemiştir. Günümüz kentlerinde de kamusal mekân tasarımlarının sosyo ekonomik duruma göre tasarlandığını söylemek mümkündür. Alışveriş merkezleri bu konuya örnek gösterilmektedir (Uzgören & Erdönmez, 2017, s. 44).

Osmanlı kentlerinde kentsel kamusal mekânlar; avluları ile camiler, külliyeler, hamamlar, hanlar, kahvehaneler, kapalı ve açık çarşılar, kervansaraylar, saraylar ve bahçeleri olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu mekânlar Osmanlı geleneksel yaşantısında sosyal anlamda en yoğun olarak kullanılan mekânlardır (Ortaylı, 2012, s. 72). Türkiye'de kamusal mekânların kentlerdeki varlığı dönemin siyasi yapısından oldukça fazla etkilenmiş, değişmiş ve dönüşmüştür. Devlet erkinin kentlerdeki kamusal mekânlara etkisi ilk yıllarda modern kent kurgusu ile oluşturulan vilayet meydanlarından okunabilmektedir. Cumhuriyet'in ilk yıllarından günümüze kadar Türkiye'de kamusal mekânlar vilayet meydanları, halkevleri, tiyatro ve operalar, çarşı ve pasajlar, terminaler, tren garları, parklar, yakın dönemlerde ise çağdaş sanatlar merkezi, gençlik merkezi, spor tesisi, alışveriş merkezleri olarak sıralanmaktadır (Sağlam, Öztürk & Kaçar, 2019, s. 51-55).

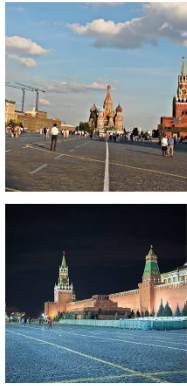
Kentler var olduğundan beri, içerisinde yaşayanlarla birlikte değişmekte ve dönüşmektedir. Kamusal mekânlar ise kentler ve bu kentlerde yaşayanlar için sosyal ilişkilerin oluşmasını sağlayan mekânlardır (Firdin Özgür, 2017, s. 90-91). Kentsel mekân, toplumdaki herkesin ulaşabildiği doğal ya da yapılı çevredir. Bir kentin her noktasını ifade etmektedir (İnceoğlu, 2007, s. 34) ve kentteki kamusal yaşamın inşasında rol almaktadır. Barındırdıkları ilişkiler ile birbirlerini besleyerek dönüşme ve var olma halleri değişirse de, toplumların siyasal yaşantısına göre kamusal mekânların kentlerdeki kullanımları değişmiştir (Erdönmez & Çelik, 2016). Bu noktada meydanların en eski ve varlığını her an sürdüren kentsel kamusal mekânlar olduğu görülmektedir.

Meydanlar, çok eski yerleşimlerden itibaren kentlerin açık kamusal mekânları olarak yerlerini almışlardır. Toplulukların birlikte birden fazla aktivite ortaya koydukları ve yaşadıkları kent mekânları olarak meydanlar, günümüzde de kentlerde varlığını sürdürmektedir. Öztan'a göre (1998), kentlerdeki bu açık alanlar Yunan, Roma ve sonraki uygarlıklarda bir nevi kentin kültürel yansıması olarak görülmektedir (akt. Önder & Akınoğlu, 2002, s.98). Her anlamda toplumsal yaşamın sürdürüldüğü bu mekânlar, kentlerin kamusal yaşantısının oluşmasını sağlamış, her dönemde var olmuş ve toplumun siyasi ve sosyal yaşantısına göre biçimlenmiştir (Özer & Ayten, 2005, s. 99-103). Konu ile ilgili çalışmaları bulunan Zucker'e göre (akt. İnceoğlu & Aytuğ, 2009, s.135) meydan, "halka ait arazide psikolojik bir park yeri" iken; Norberg-Schulz (akt. Apak & Erdönmez Dinçer, 2015, s.73) meydanı "kentsel yapının en belirgin ve göze çarpan unsuru" şeklinde tanımlar. Lynch (2016) için meydanlar, kentlerin

odaklarıdır. Yoğun aktivitelerin gerçekleştiği bu mekânları, kentlerde toplanma alanı ve düğüm noktası olarak tanımlamaktadır. Zucker de (akt. İnceoğlu & Aytuğ, 2009, s. 135) meydanları tarih boyunca kentlerin kimliklerini ve yaşamını ortaya koyan birer odak olarak anlatmaktadır. Tarihsel süreçte meydanların toplanma alanı, çeşitli kültürel aktivitelerin ve ticari faaliyetlerin gerçekleştirildiği mekânlar olarak kullanıldığı görülmektedir (Tönük & Barkul, 1999). Meydanların kentlerdeki varlığı Yunan kentlerindeki “Agora” kavramına kadar iner. Agoralar önceleri geniş bir yol ve kişilerin toplandığı alandan oluşmaktadır. Roma kentlerinde “Forum” meydanı işlevindedir. Forumların en önemli özelliği çevrelerinde otoriteyi temsil eden binaların bulunması ve halkın kullanımına açık olmasıdır (akt. Önder & Akınoğlu, 2002, s.97). Ortaçağda kilise meydanlarına rastlanmaktadır ve meydanlarda anıtsal nitelik taşıyan heykeller, havuzlar bulunmaktadır^{5, 6} (Coşkun,2003,s.154). Rönesans dönemine gelindiğinde meydanların saray bahçelerine bitişik olduğu ve birlikte tasarlandığı görülmektedir. Meydanın çevresindeki yapıların otoriteler ile bağlantılı olması dini törenleri, resmi törenleri ya da ticari faaliyetleri beraberinde getirmiş ve halkın bir arada bulunmasını sağlamıştır⁷. 19.yy’da modernizm ile meydanların çevre binalarla kapalı olma hali değişmeye, 20.yy’da ise kentlerde toplantı, alışveriş, oyun gibi farklı ihtiyaçlara cevaplar vermeye başlamıştır (akt. Önder ve Akınoğlu ,2002, s.97) (Fot.1, Fot.2, Fot.3).

Fot.1: Aziz Petrus Meydanı, Vatikan (San Pietro- St. Peter) (UNESCO- World Heritage Convention ,t.y.)

Fot.2: Kızıl Meydan-Moskova, Rusya (Üst: Cabezas, t.y., Alt: Vincent, Ko Hon Chiu (t.y.)

Fot.3.:Centre Georges Pompidou, Paris, Fransa (Site officielde l'Office du Tourisme et des Congrès, t.y.)

Özta'n'a göre Osmanlı kentlerinde meydanlar; daha çok cami, medrese gibi yapıların çevresinde kurgulanmaktadır. Bu dokuyla birlikte mahalleler gelişmiştir. Toplumsal yaşamın cami avlularında sürdüğü bilinmektedir. Bu dönemde avluların da meydan işlevini üstendiği

⁵ Bknz. Ör.: Piazza Erbe, Verona; Piazza del Duomo, Pisa

⁶ Bknz. Camillo Sitte, “Der Stadtebau nach seinen künstlerischen Grundsätzen” (Camillo Citte- Sanat İlkelerine göre kent inşa etmek,2020, çev. Alp Tümertekin, Nihat Ülner, Ankara: Janus Yayınları)

⁷ Bknz. Ör: Piazza Ducale, Vigevano; Piazza del Campidoglio

söylenbilir (akt. Önder ve Aklanoğlu, 2002, s.97) (Fot.4). Kuban (1968, s. 71), eski Türk kentlerinde meydan bulunmadığını söylemekte ve Avrupa kentlerindeki gibi belirli bir meydan anlayışı olmadığını da eklemektedir. Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundan sonra çağdaş yaşam anlayışı çerçevesinde uygulanmış ilk kent meydanları günümüzde yalnızca park ya da tören alanı olarak kullanılmaktadır (Özer & Ayten, 2005, s. 98) (Fot.5).

Fot.4: Sultanahmet Meydanı
(Historical İstanbul Guide,t.y)

Fot.5:Taksim Meydanı
(Boğazda.org blog, 2019)

Belirlenen amaç doğrultusunda bir sonraki bölümde çalışmanın analiz yönteminin belirlenmesi için “kamusal mekân mekânsal kalite ve performans kriterleri ile parametrelerini” içeren detaylı araştırmaya yer verilmiştir.

3. Çalışmanın Yöntemi

Başarılı kentsel kamusal mekânlar, kentin gündelik hayatında yer edinmiş olan mekânlardır ve bu başarının sağlanması için mekânların barındırması gereken bazı mekânsal kalite kriterleri vardır. Kalite kavramı kimi zaman özneye göre değişen bir kavram olmasına karşın, kamusal mekân kalitesinin değerlendirilmesini sağlayacak olan objektif maddeler bulunmaktadır (Das, 2008, s. 297, 298). Bu maddeleri belirlemek üzere birden fazla kurum ve araştırmacı çalışma yapmıştır. Whyte'a göre (2000, s.32-39), iyi bir kamusal mekânın dört temel başlığı vardır. Bunlar; mekânın ulaşılabilir olması, birden fazla aktivite içermesi, konforlu ve belirli bir imajının olması, sosyal aktiviteleri destekler nitelikte olmasıdır. Lynch “City sense and city design: Writings and projects of Kevin Lynch” kitabında (1990) kentsel mekân kriterlerini dokuz maddede sıralamıştır: Erişilebilirlik, yeterlilik, uygunluk, çeşitlilik, adapte olabilirlik, açıklık, güvenlik, stres, verimlilik (akt. İnceoğlu,2007, s.125-126). “Güney Avustralya Yerel Hükümet Ortaklığı” (LGA) tarafından hazırlanan kamusal alanın kentsel tasarım kılavuzuna göre (Local Government Association of South Australia, 2013, s. 14-33) belirlenen kriterler şöyle sıralanmaktadır:1.Yer ve topluluk ilişkisi 2.Canlılık 3.Çok işlevli ve uyarlanabilir mekân tasarımı 4.Sosyal etkileşim 5.Sağlıklı ve iyileştiren tasarım 6.Bağlantı 7.Çevresel sürdürülebilirlik 8.Finansal sürdürülebilirlik 9.Hareket 10.İmaj 11.Sokak manzarası (Streetscape) 12.Peyzaj tasarımı 13.Suya duyarlı kentsel tasarım 14.Açık alanlar. “Essex Tasarım Kılavuzu Kentsel Yer Eki'ne”göre (Essex County Council & Essex Planning Officers Association, 2007, s.49), bu kalite kriterleri şöyledir: 1.Ölçek 2. Mekânsal kapalılık 3.Erişim 4.Materyal 5.Detay çalışması 6.Devamlılık 7.İşçilik 8.Mikro İklim 9.Benimseme ve yapım standartları 10.Kamusal sanat 11.Emniyet ve güvenlik 12.Cadde

ağaçları. Jahn Gehl ve Brigitte Svarre, çalışmalarında kamusal mekânın içermesi gereken nitelikleri on iki maddede sıralar:1.Trafik kazalarına karşı koruma,2.Suç ve şiddete karşı koruma, 3.Hoş olmayan his deneyimlerine karşı koruma, 4.Yürüme olanakları,5.Ayakta durma olanakları,6.Oturma olanakları,7.Görme olanakları,8.İşitme/konuşma olanakları, 9. Oynama / gevşeme olanakları,10.Küçük ölçekli hizmetler,11.Olumlu iklim koşullarını keyfini çıkarmak için tasarım 12.Olumlu duyu deneyimleri için tasarım (UN-Habitat, 2015, s. 36). İngiltere “Çevre, Ulaştırma ve Bölgeler Daire Başkanlığı” (DETR)⁸ ve “Mimarlık ve Yapılı Çevre Komisyonu” (CABE)⁹ başarılı caddelerin, mekânların ve kentlerin ortak özelliklerini belirledikleri “*By Design*” çalışmasında yedi kriter belirlemişlerdir. 1.Karakter,2.Süreklilik ve çevrelenme,3.Kalite, 4.Hareket kolaylığı -Erişilebilirlik,5. Okunabilirlik,6.Uyarlanabilirlik,7. Çeşitlilik (Commission for Architecture & the Built Environment and Department of Environment, Transport and Regions, 2000, s. 15). Uzgören & Erdönmez (2017), kamusal mekân kalitesi üzerine yapılan çalışmaların sosyal etkileşim, fiziki şartlar, psikolojik konfor ve güvenlik bileşenlerinden oluştuğunu tespit etmişlerdir. Ayrıca bu araştırmalarda mekânların fiziki şartları ve kullanıcılarına sağladığı sosyal imkanların da değerlendirildiğini belirtmişlerdir. “Kamusal Mekânlar için Proje Şirketi” (PPS)¹⁰ (Project for Public Spaces, t.y.), kamusal mekânın başarılı olabilmesi için gerekenleri dört ana başlıkta açıklar; 1.Erişim ve bağlantılar (trafik verileri, mod ayrımları, toplu taşıma kullanımı, yaya hareketi, park kullanımı, 2.Kullanım ve aktiviteler (yerel işletme sahipleri, arazi kullanımı, mülk değerleri, kira seviyeleri, perakende satışlar), 3.Konfor ve imaj (suç istatistikleri, temizlik derecesi, bina durumu, çevresel veriler), 4.Sosyallik (kadın, çocuk ve yaşlı sayısı, sosyal iletişim, gönüllülük, akşam kullanımı, sokak hayatı). PPS bunun yanı sıra, kent meydanlarının mekân kalitesinin değerlendirilmesine yönelik” 10 farklı kriter de belirlemiştir (Project for Public Spaces, 2005). Yukarıdaki çalışmalarda belirtilen ve kamusal mekân kalite kriterlerinin önemli bir parçası olan “emniyet ve güvenlik” konusuna değinen araştırmacılardan birisi de Jane Jacobs’tur. Jacobs “Büyük Amerikan şehirlerinin ölümü ve yaşamı” kitabında (2015, s.55,115-117, 174-175), güvenli sokakların özelliklerini “kamusal alanla özel alan arasında kesin sınırlar bulunması”,“sokağa bakan ve onu izleyen binaların olması (sokağı izleyen gözler)”, “kaldırımında her zaman birilerinin bulunması” olarak tarif etmektedir. Aynı durum parklar için de geçerlidir. Jacobs, “izleyen gözlerin olmadığı parkların tehlikeli olabileceğini, bu tehlikenin parklara bitişik sokaklara da yayılarak sokakların da boş kalabileceğini, hatta bu parklardaki donatıların da şiddete maruz kalabileceğini” belirtir. Teorisine kanıt ve çözüm olarak gösterdiği ve başarılı meydanlardan biri olarak nitelediği Philadelphia’daki “Rittenhouse meydanı”nın özelliklerinden biri de, “meydan çevresinin farklı işlevlere sahip mekanlar içermesi” dir. O’na göre binaların karışık kullanımı, alana farklı saatlerde girip çıkan ve gündelik rutinleri farklı olan karma kullanıcıyı temsil etmektedir. Güvenlik konusundaki önemli bir konu da akşam kullanımıdır. Farklı işlevlere sahip işletmeler ile kullanıcılar biraraya geldiğinde, daha çok insan akşam saatlerinde mekanları doldurabilmektedir.

İzmit kent meydanının yukarıda belirtilen çalışmalardan diğer bütün çalışmaları içinde barındıran ve kapsamlı olan “kamusal mekânlar için proje şirketi” (PPS)’nin “kent meydanlarının mekân kalitesinin değerlendirilmesine yönelik” kriterleri ile Çevre, Ulaştırma ve Bölgeler Daire Başkanlığı” (DETR) ve “Mimarlık ve Yapılı Çevre Komisyonu” (CABE)

⁸ DETR: Department of the Environment, Transport and the Regions

⁹ CABE :The Commission for Architecture and the Built Environment

¹⁰ PPS:Project For Public Space

tarafından geliştirilen kriterlerle oluşturulan “meydan değerlendirme ölçeği” değerlendirmede esas alınmıştır (Tablo 1, Tablo 2, Tablo 3). Belirtilen ilkelerle meydan sadece fiziksel varlık olarak değil, tüm sosyal ve fiziksel ilişkileri ile analiz edilebilmektedir.

Ancak meydanda, hem kamusal mekânlar için proje şirketi” (PPS), hem de Çevre, Ulaştırma ve Bölgeler Daire Başkanlığı” (DETR) ve “Mimarlık ve Yapılı Çevre Komisyonu” nu(CABE) tarafından belirlenen kriterlerde bulunan ve fakat detaylı olarak incelemesi yapılamayan, Tablo 2’de belirtilen araştırmacı ve kurumlar tarafından da üzerinde durulan, “Akşam kullanımı, Emniyet ve Güvenlik (Meydanı izleyen gözler)” kriteri değerlendirme çalışmasına eklenmiştir.

Tablo 1: “Kamusal Mekânlar İçin Proje Şirketi” (PPS) Meydan Mekân Kalitesine Yönelik Maddeleri (Project for Public Spaces, 2005)

Mekânsal Kalite Kriteri	Kriterin İçerdiği parametreler
1-İmaj ve Kimlik Barındırması	Kentin kimliğini şekillendirecek öğeler barındırılmalıdır.
2-Cazibeli ve gidilecek yerler barındırma	Farklı kullanıcılara hitap eder nitelikte kullanılabilir yerler barındırılmalıdır
3-Konforlu olması	İnsanların kullanımını kolaylaştıran özellikler içermelidir
4-Esnek tasarımlı olması	Bir meydanın kullanımı gün, ay, yıl içinde değişir nitelikte olmalı ve bu içerdiği kent mobilyalarına da yansımalıdır.
5-Mevsimsel stratejiler içermesi	Mevsim değişikliğine göre etkinlik çeşitleri programlanabilmelidir.
6-Erişilebilir olması	Yürüyerek ve toplu taşıma ile kolayca ulaşılabilir olmalıdır Çevresindeki yollar yavaş ve yaya odaklı ilerlemelidir.
7-Bir iç ve dış sınırın olması	Bir meydanın etrafındaki sokaklar ve kaldırımlar, onu çevreleyen binalar gibi erişilebilirliğini ve kullanımını büyük ölçüde etkiler. İç meydanın refahı için aktif, davetkar bir dış meydan şarttır.
8-Birçok noktadan ulaşılabilir olması	Meydana bitişik binaların sokaklarının, kaldırımlarının ve zemin katlarının meydana yol açması gerekmektedir. Bir blok öncesindeki araçlar yavaşlamalıdır.
9-Yönetimin merkezi rolü	Temiz,refah düzeyi yüksek ve güvenli meydanlar sağlamanın temel yolu iyi bir yönetim planıdır.
10-Çeşitli sermaye kaynakları	İyi yönetilen bir meydan genellikle ortalama şehir parkları veya bayındırlık bölümünün kapsamı dışındadır, bu yüzden ABD'deki en iyi meydanların çoğunu işletmek için ortaklıklar kurulmuştur.

Tablo 2: Akşam Kullanımı, Emniyet Ve Güvenlik

Araştırmacılar veya Kurumlar	Kavram
Lynch (akt. Inceoğlu,2007)	Güvenlik
“Essex Tasarım Kılavuzu Kentsel Yer Eki (Essex Design Guide Urban Place Supplement, 2007)	Emniyet ve güvenlik
Jahn Gehl ve Brigitte Svarre (UN-Habitat, 2015)	Suç ve şiddete karşı koruma

Uzgören & Erdönmez (2017)	Güvenlik
Kamusal Mekânlar için Proje Şirketi” (PPS) (Project for Public Spaces, t.y.):	Akşam kullanımı (Sosyallik başlığı altında)
Jacops, “Büyük Amerikan şehirlerinin ölümü ve yaşamı” (2015)	Emniyet ve güvenlik, Akşam kullanımı: Alana bakan ve onu izleyen binaların olması (Alanı izleyen gözler)”, binaların karışık kullanımı, alana farklı saatlerde girip çıkan ve gündelik rutinleri farklı olan karma kullanıcı

İngiltere Çevre, Ulaştırma ve Bölgeler Daire Başkanlığı” (DETR) ve “Mimarlık ve Yapılı Çevre Komisyonu” (CABE) “By design” çalışmasında (Commission for Architecture and the Built Environment & Department of Environment, Transport and Regions, 2000) “başarılı sokakların, alanların, köylerin, kasabaların ve şehirlerin ortak özelliklere sahip olma eğiliminde” olmasını sağlamak için geniş bir literatür yelpazesinden yararlanmaktadır.

Tablo 3: İngiltere Çevre, Ulaştırma Ve Bölgeler Daire Başkanlığı” (DETR) ve “Mimarlık Ve Yapılı Çevre Komisyonu” (CABE) Tarafından Geliştirilen Kriterlerle Oluşturulan Meydan Değerlendirme Ölçeği (Commission For Architecture and The Built Environment & Department Of Environment, Transport And Regions , 2001,S. 24).

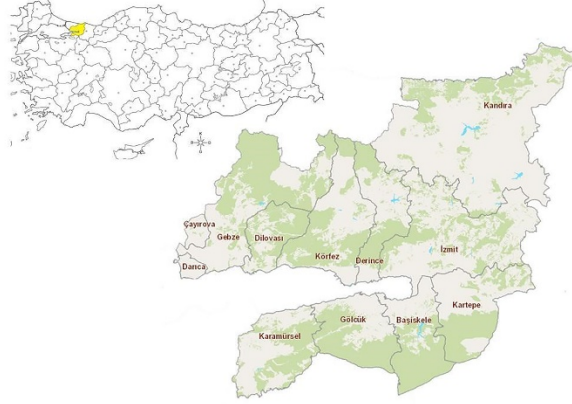
	Performans kriterleri	Güçlü yanları	Zayıf yanları	Değerlendirme 0:başarısız 5:çok başarılı
1-Karakter	Yerel bağlama tepki veren farklı bir yer hissi			0-1-2-3-4-5
2-Süreklilik ve çevrelenme	Sınırların sürekliliği ve açıkça tanımlanmış kamusal alanlar			0-1-2-3-4-5
3-Kalite	Güvenli, çekici ve işlevsel kamusal alan			0-1-2-3-4-5
4-Hareket kolaylığı, Erişilebilirlik	Erişilebilir, iyi bağlanmış, yaya dostu ortam			0-1-2-3-4-5
5-Okunabilirlik	Kolayca anlaşılabilir, kolayca gezilebilir bir ortam			0-1-2-3-4-5
6-Uyarlanabilirlik	Esnek ve uyarlanabilir kamu ve özel sektör ortamları			0-1-2-3-4-5
7- Çeşitlilik	Bir dizi kullanım ve deneyim sunan çeşitli ortamlar			0-1-2-3-4-5
Toplam:				

Tablo 3’de yer alan yedi kriter kapsamlı araştırma ve tartışmalardan sonra ortaya çıkmaları ve belirli hükümet rehberlerinin süreçte yer almaları nedeniyle bir resmiyet taşımaktadır. Bu kriterler kentsel tasarımdaki başarının değerlendirilebileceği net ve objektif özellikleri içermektedir. Ayrıca iyi bir kentsel tasarımı neyin oluşturduğuna dair tartışmalarda, kamuoyu görüşü gibi faktör olduğunu da göstermektedir. (Commission for Architecture and the Built Environment & Department of Environment, Transport and Regions, 2001, s.19). “İyi bir kentsel mekân her açıdan değerlendirilmelidir” fikri temel alınarak hazırlanan bu tabloda, kentsel mekânların 35 puan ve üzeri puan alması genel tasarım kriterlerini sağladığını

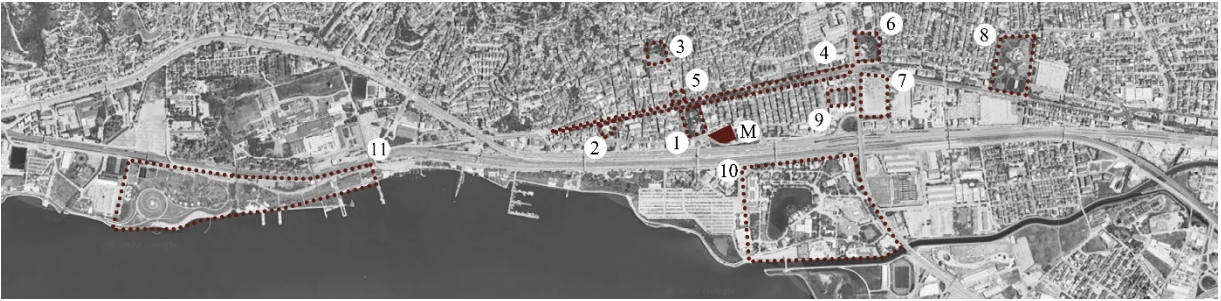
göstermektedir. Bu kriterler doğrultusunda kurumun yaptığı bazı alan çalışmaları örneklerinden yola çıkıldığında 15 puan almış “*Waterfront Business Park, Dudley*” orta düzey bir park olarak nitelendirilmiştir. Bunun yanında “*Exchange Quay, Salford*” 9 puan ile birlikte kriterlerin çoğunluğunu karşılayamadığı belirtilmektedir. 29 puan ile “*Brindleyplace, Birmingham*” yüksek kalitede bir kamusal mekân olarak değerlendirilmiştir (Commission for Architecture and the Built Environment & Department of Environment, Transport and Regions, 2001,s. 24, 91-96).

4. Alan Çalışması: İzmit Yeni Kent Meydanı

Çalışma alanı olarak belirlenen kent meydanı, Kocaeli'nin merkez ilçesi İzmit'te bulunmaktadır (Şekil 1, Şekil 2-M). İzmit kentindeki kamusal mekânlar incelendiğinde, camiler ve parklar başta olmak üzere kent belleğinde yer edinmiş önemli noktalar karşımıza çıkmaktadır. Daha önce tren yolu olarak kullanılan Hürriyet ve Cumhuriyet Caddesi (Yürüyüş yolu) günümüzde kentin en önemli kamusal mekânlarından biridir. Kentteki diğer önemli kamusal mekânların ise bu yürüyüş yolunun çevresinde konumlandığı tespit edilmiştir (Şekil 2, Tablo 4).

Şekil 1: Kocaeli'nin Türkiye içindeki Konumu ve İzmit'in Kocaeli içindeki Yeri¹¹
(URL-1; URL-2)

¹¹ Kocaeli Belediyesi Kent rehberi 2022, 30 Ağustos İzmit görüntülerinden yararlanılarak hazırlanmıştır.

Şekil 2: 1-Yeni Cuma Camii Ve  evresi, 2-Fevziye Camii ve  evresi, 3-Cumhuriyet Parkı,4-Yürüyüş Yolu (Hürriyet ve Cumhuriyet Cd.) , 5-Belsa Plaza, 6-Anıtpark, 7-Milli İrade Meydanı, 8-Doğu KıŐla Parkı, 9-Dolphin Alışveriş Merkezi, 10-İzmit Fuar Alanı, 11-SEKA Park, M-İzmit Kent Meydanı¹²

Tablo 4: İzmit Kenti Kamusal Mek nları¹³

1-Yeni Cuma Camii ve �evresi	2-Fevziye Camii ve �evresi	3-Cumhuriyet Parkı	4-Yürüyüş Yolu
			
5-Belsa Plaza ve Parkı	6-Anıtpark	7-Milli İrade Meydanı	8-Doğu KıŐla Parkı
			
9-Dolphin AVM	10-İzmit Fuar Alanı	11-SEKAPark	12-İzmit Kent Meydanı
			

İzmit yeni kent meydanı; İzmit KarabaŐ Mahallesi, Ankara yolu üzerindedir. Alanda 1975 yılından 2015 yılına kadar İzmit Hükümet binası bulunmaktayken 2015 yılında binanın yıkılmasına; alanın kent meydanı ve alt kotunun otoparka dönüŐtürülmesine karar verilmiştir (URL-4). Üç yıl süren proje ve yapım süreci sonrası alan, İzmit yeni kent meydanı ve otopark olarak kullanıma açılmıŐtır (Şekil 2-M, Şekil 5, Fot.6). Kent meydanı proje sürecinde yapılması planlanan iki alternatif proje yayımlanmıŐtır. Mevcut uygulamadaki kent meydanının, bu alternatifler üzerinden revize edilerek uygulandığı görülmektedir (Şekil 3, Şekil 4, Fot.7).

¹² Google Haritalar, 2022, 30 AĞustos İzmit görüntüsünden yararlanılarak düzenlenmiştir (URL-3).

¹³ Kaynağı belirtilmemiş görseller yazarlara aittir. Fotoğraflar 24 AĞustos 2022 tarihinde çekilmiŐtir.

Fot.6: Eski Hükümet Binası (URL-4)

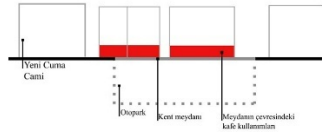
Fot.7: İzmit Kent Meydanı ve Otoparkı
(Ağustos,2022)

Şekil 3: Alternatif Proje 1 (URL-5)

Şekil 4: Alternatif Proje 2 (Kent Meydanı ve
Katlı Otopark İhalesi,2016)

Şekil 5: Meydan ve Otopark Olarak Kullanılan Bölüm Sembolik Kesiti¹⁴ (URL-3)

4.1. İzmit Yeni Kent Meydanının PPS Kriterlerine Göre Değerlendirilmesi

¹⁴ Google Haritalar, 2022, 30 Ağustos İzmit görüntüsünden yararlanılarak düzenlenmiştir (URL-3).

Bu bölümdeki değerlendirme çalışması kamusal mekânlar için proje şirketi” (PPS)’nin çalışmanın yöntemi bölümünde (Bölüm 2) belirtilen “kent meydanlarının mekân kalitesinin değerlendirilmesine yönelik” 10 kriteri üzerinden yapılmıştır (Tablo 1).

- İmaj ve kimlik barındırması

Tarihsel olarak meydanlar, kentlerin merkezi ve toplanma alanı olarak kent kimliğinin oluşturulmasını sağlamışlardır. Bu noktada meydana güçlü bir imaj vermek için bazen bir eşme ya da heykel kullanılmış, bazen de çevresindeki büyük belediye binası, katedral ya da kütüphane ile bağlantılar kurulmuştur (Project for Public Spaces, 2005). İzmit kent meydanı alternatif projelerinde bu durumu sağlayacak bir tanımlayıcı  ge yani eşme ya da heykel bulunmakla birlikte (şekil 3), uygulanmamıştır. Bunun yanında kent belleğinde önemli yeri olan Yeni Cuma Camii’nin, meydanı tanımlayacak potansiyeli bulunmaktadır. Ancak meydan (M) ve cami (1) arasında bulunan tramvay yolu (2), iki mekan arasında kurulan ilişkiyi zayıflatmaktadır (şekil 6, Fot.8).

şekil 6 :1-Yeni Cuma Camii
M-Kent Meydanı¹⁵

Fot.8:2 Numaralı Alan ve Meydan
(Ağustos,2022)

- Cazibeli ve gidilecek yerler barındırması

Bir meydan farklı kullanıcılara hitap eden birden fazla k k “yerler” barındırmalıdır. Kafeler,k k performans noktaları, satıcı arabaları ve oyun alanları gibi çekim alanları ile mekân hareketlenir ve cazibe merkezi haline gelir (Project for Public Spaces, 2005). İzmit kent meydanı projesi alternatif tasarımlarında bulunduğu görülen bu “yerler”in (Kafeler ve açık amfi), proje yapım aşamasında eksiltildiği tespit edilmiştir (şekil 3, şekil 7, Fot.9). Bununla birlikte meydan çevresindeki ve meydana açılan sokaklardaki yapıların zemin katlarında farklı kullanıcılara hitap eden kafeteryaların bulunması meydanın kullanıcı profilinin çeşitlenmesine ve aktif kullanılmasına olanak vermektedir.

¹⁵ Google Haritalar, 2022, 30 Ağustos İzmit görüntüsünden yararlanılarak düzenlenmiştir (URL-3).

Şekil 7: Meydan Çevresindeki Kafeterya Kullanımlı Alanlar

Fot.9: Meydandaki Kafeteryalar (Ağustos,2022)

- Konforlu ve esnek tasarımı olması

İnsanların kullanımını kolaylaştıran olanakların bulunması, bir meydanı nitelikli ve tercih edilir kılan faktörlerdendir. Aydınlatma elemanları, oturma birimleri gibi kent mobilyalarına ya da kamusal sanata meydana yer verilmesi bu anlamda meydana sosyal ilişkileri güçlendirir (Project for Public Spaces, 2005). İzmit kent meydanı için tercih edilen oturma birimleri belirli aralıklarla meydanın dış çeperine yerleştirilmiş banklardır. Bu banklar toplu etkinlikler için kalabalık gruplara hitap etmemektedir (Şekil 8, Fot.10, Fot.11) Meydanın barındırdığı kent mobilyaları dönemlik dalgalanmalara cevap verir nitelikte olmalıdır. Bu esnekliği sağlayan mobilyalar sayesinde meydan birden fazla etkinliği karşılar. Böylece bireylerin farklı etkinliklerde ve farklı zamanlarda karşılaşma olanakları artar (Project for Public Spaces,2005). İzmit Kent Meydanı için uygulanan proje sonucunda bu olanakları sağlayacak kent mobilyalarının eksikliği fark edilmektedir. Aydınlatma elemanlarının mevcut durumu incelendiğinde ise, meydanın belirli bölgelerini aydınlattığı tespit edilmiştir (Şekil 9, Fot.12, Fot.13).

Şekil 8: Kent Mobilyaları Konumları¹⁶

Fot.10: Oturma Birimleri

Fot.11: Oturma Birimleri

¹⁶ Lampeti lighting görselleri altlık olarak kullanılmıştır (URL-6).

Şekil 9: Aydınlatma Elemanları Konumları Ve Etki Alanları¹⁷

Fot.12: Dikey Aydınlatma Elemanı

Fot.13: Yatay Aydınlatma Elemanı

- Mevsimsel stratejiler içermesi

Mevsimsel değişikliklerle birlikte meydana etkinliklerin de değişip dönüşmesi gerekmektedir. Açık hava kafeleri, sergiler, ya da yağmurlu ve soğuk havalarda için kapalı alanlar içermelidir. Bu şekilde meydanın tercih edilme oranı artmaktadır (Project for Public Spaces, 2005). Bu bağlamda İzmit kent meydanı için alternatif projelerde bulunan açık, yarı açık ve kapalı mekânlar uygulama aşamasında projeden çıkartılmıştır ve mevcut kent meydanında bulunmamaktadır (Şekil 10, Fot.14).

Şekil 10: Alternatif Proje (URL-5)

Fot.14: Uygulanan Proje

- Erişilebilir olması

Meydanın içerdığı fiziksel ve sosyal imkanların yanında, meydana ulaşmak da son derece önemlidir. Başarılı bir meydana yaya olarak kolayca ulaşılabilir olmalıdır. Toplu taşıma durakları da meydana yakın olmalıdır (Project for Public Spaces, 2005). İzmit kent meydanı konumu itibarıyla kent merkezinde yer almakta ve toplu taşıma araçlarının durakları meydana yakın noktalarda bulunmaktadır (Şekil 11, Şekil 12). Meydan aynı zamanda bodrum kotunda kent otoparkı barındırmaktadır. Bu bağlamda özel araç ile ulaşımın kolaylıkla sağlanması gerekmektedir. Ancak D100 karayolu üzerinden Belde Sokaktan meydana sağlanacak erişimde bir tanımsızlık söz konusudur. Hürriyet Caddesi üzerinden ise Rauf Orbay Sokak bu kapsamda iyi düzenlenmiş olup, meydana ve otoparkına doğrudan ulaşım sağlamaktadır. Ayrıca meydana bisiklet ve elektrikli bisiklet parklarının bulunması, meydana bisikletle ulaşımı ve bu araçlarının kullanıcılarının erişimini sağlamaktadır.

¹⁷ Lampeti lighting görselleri altlık olarak kullanılmıştır (URL-6).

Şekil 11: Meydana Açılan Sokaklar, Caddeler

Şekil 12: Meydana Yakın Toplu Taşıma Durakları¹⁸

- Bir iç ve dış sınırın olması

Bir meydana ulaşırken kullanılan yollar kişileri meydana hazırlar ve davet eder nitelikte olmalıdır (Project for Public Spaces, 2005). İzmit kent meydanı çevresindeki sokaklar ve barındırdıkları etkinlik seçenekleri incelendiğinde kafeterya ve ticari faaliyetlerin yoğunlukta olduğu ve meydanı sınırlayan sokaklarda ise, araç trafiğinin yoğun olarak devam ettiği görülmektedir (Şekil 11, Şekil 12, Tablo 5). Aynı şekilde tramvay yolu ve durağı da meydan ve yaya ilişkisini zayıflatmaktadır. Bu noktada araç trafiğinin; yaya kullanımının önüne geçtiği söylenilebilir. Bununla birlikte dış meydanı tanımlayan binaların zemin kat kullanımları kafeterya ve marketlerden oluşmaktadır. Ayrıca bu noktalarda yaya kaldırımlarının ve kent mobilyalarının bulunması meydanın çevresinde gündelik hayatın hareketliliğini sağlamaktadır (Şekil 11, Tablo 5).

Tablo 5: Meydanın Çevresindeki Sokaklar (Ağustos,2022)

1-Mimar Sinan Sokak ¹⁹	2-Cebesoy Sokak	3-Rauf Orbay Sokak	4-Belde Sokak
5-Mimar Sinan Sokak	6-Cebesoy Sokak	7-Rauf Orbay Sokak	8-Şehabettin Bilgisu Sokak

¹⁸ Google Haritalar, 2022, 30 Ağustos İzmit görüntüsünden yararlanılarak düzenlenmiştir.

¹⁹ Kaynağı belirtilmemiş görseller yazarlara aittir.

- Birçok noktadan ulaşılabilir olması

PPS'in kriterlerine göre (Project for Public Spaces, 2005) iyi bir meydanın etkisi en az bir blok uzaklıkta başlar, araçlar yavaşlar ve yürüyüş keyifli bir hal alır yaya trafiği yoğunlaşır. Meydandaki elemanlar uzaktan görülebilir ve çevredeki binaların zemin kat etkinlikleri kullanıcıları meydana eker nitelikte olmalıdır. İzmit Kent Meydanı çevresindeki sokaklar tek yönlü trafiğe açıktır. Meydan kullanılmaya başlandığı 2018 yılında evre sokaklarda yaya ve araç düzenlemesine ihtiyaç bulunmaktayken, 2022 yılı itibariyle; Rauf Orbay sokakta araç parkı kaldırılmış ve sokakta düzenleme yapılmıştır. Benzer düzenlemelerin Cebesoy ve Mimar Sinan sokakta da yapılacağı tahmin edilmektedir. Ancak mevcut durumda Cebesoy ve Mimar Sinan sokakta araçlar yaya kullanımını olumsuz etkilemektedir. Ayrıca bu sokaklardaki zemin kat okunurluğu Tablo 5'de gösterildiği üzere yine araç parkları sebebi ile sağlanamamaktadır. Söz konusu düzenleme meydana açılan sokaklarda niteliğin artmasını sağlayacak ve böylece pek çok noktadan kaliteli ulaşımın sağlanmasına olanak verecektir.

- Yönetimin merkezi rolü

En iyi meydanlar kullanıcıların tekrar gelmek istediği meydanlardır. Bunu sağlamanın tek yöntemi ise iyi ve başarılı bir merkezi yönetim planıdır (Project for Public Spaces,2005). İzmit kent meydanı konum olarak merkezi bir noktadadır ve kentlinin gündelik yaşantısında aktif olarak kullandığı Yeni Cuma parkı, Fevziye Parkı, yürüyüş yolu, Belsa Plazanın yakınındadır (şekil 2, Tablo 4). Yönetimin rolü, bu noktaları kullanan kentliyi İzmit kent meydanına da dahil etmek adına oldukça yüksektir. Bu nedenle Kocaeli Büyükşehir ve İzmit Belediyeleri kent meydanında etkinlikler düzenlemeye bařlamıřlardır²⁰. Ayrıca 2022 yılı itibariyle yürüyüş yolu üzerinde ve Belsa Plaza bölgesinde yapılan yeni düzenlemeler sayesinde kentlinin bölgeyi kullanma oranının arttığı yapılan alan gezisinde tespit edilmiştir. Mevcut durumda Yeni Cuma parkında da bir düzenleme yapılmaktadır. Bu kapsamda bölgeye kullanıcı çekmek üzere yöneticiler tarafından geliştirilen projelerin olumlu yanıt vereceğini  n görmek mümkündür.

- Çeşitli sermaye kaynakları

İyi yönetilen bir meydan genellikle ortalama şehir parkları veya bayındırlık bölümünün kapsamı dışındadır, bu yüzden ABD'deki en iyi meydanların çoğunu işletmek için ortaklıklar kurulmuştur (Project for Public Spaces, 2005). İzmit kent meydanı için bu şekilde bir finansal ortaklık bulunmamaktadır. Ancak kent meydanına Kocaeli kentinin yerel spor kulübünün

²⁰ Kocaeli Büyükşehir Belediyesi işbirliğinde Kentin ekonomisine hareket getirmek ve KOİDER  yelerinin ticari ilişkilerini geliştirmek amacı yapılan "KOİDER Bazaar Alışveriş Festivali" (Yavuz, 2022); İzmit Belediyesi, İzmit'in 101. kurtuluş yild n m  kutlamaları H sn  şenlendirici konseri (İzmit'in kurtuluş coşkusu, 2022)

satış mağazasının ve “Kadın Emeği Kırsal Kalkınma Kooperatifi” için satış kabinleri²¹ yerleştirilmiş olması (Can, 2022), bu açıdan olumlu bir gelişmedir.

4.2. Akşam Kullanımı, Emniyet ve Güvenlik (Meydanı İzleyen Gözler)

Bu başlıkta Tablo 2’ de araştırmacı ve kurumlar tarafından da üzerinde durulan, “Akşam kullanımı, Emniyet ve Güvenlik (Meydanı izleyen gözler)” kriteri, Jacobs’un (2015) detaylı olarak açıklamasını yaptığı “Alana bakan ve onu izleyen binaların olması (Alanı izleyen gözler)”, binaların karışık kullanımı, alana farklı saatlerde girip çıkan ve gündelik rutinleri farklı olan karma kullanıcı” üzerinden değerlendirilmiştir. İzmit kent meydanında emniyet ve güvenliği etkileyen aydınlatma elemanları (Şekil 9, Fot.12, Fot.13) dışında, binalardaki normal kat kullanımına ve kullanıcılarına bakıldığında²², meydanın doğu yönünde 1 adet işyeri ve 2 adet konut bloğu; kuzey yönünde 2 adet eğitim, 2 adet işyeri+ konut, 1 adet kafeterya ve 6 adet konut bloğu olduğu görülmektedir (Şekil 7, Fot.14.- Fot.15²³). Meydanın doğu ve kuzey yönünde yer alan yapıların zemin katlarındaki kafeterya ve meydan içinde güney yönünde yer alan “Kocaeli kentinin yerel spor kulübünün satış mağazası ve Kadın emeği kırsal kalkınma kooperatifi için satış kabinleri” kullanıcıları ile normal katlarda yer alan işyeri, kafeterya ve eğitim mekanları kullanıcıları gündüz ve akşam saatlerinde meydanın güvenli ve emniyetli olmasını sağlamaktadırlar. Konut kullanıcıları ise, gün boyu meydanı “izleyen gözler” olarak önemlidirler. İzmit kent meydanının iç sınırında yer alan yapılarda “farklı saatlerde girip çıkan ve gündelik rutinleri farklı olan karma kullanıcı” olması, meydanın “akşam kullanımı, emniyet ve güvenlik” açısından olumlu bulunmuştur.

Fot.14: İzmit Kent Meydanı Gündüz Kullanımı (13 Şubat 2023, saat: 11.30)

²¹ Belirtilen satış birimlerinden 3 adedi meydanda mevcuttur ve aktif olarak işletilmektedir.

²² İzmit kent meydanına bakan doğu ve kuzey yönündeki yapılardaki bütün zemin katlar “Cazibeli ve gidilecek yerler barındırması” kriterinde belirtildiği gibi “farklı kullanıcılara hitap eden kafeteryalar” dan oluşmaktadır.

²³ Kaynağı belirtilemeyen görseller yazarlara aittir.

Fot.15: İzmit Kent Meydanı Akşam Kullanımı (15 Şubat 2023, saat: 19.30)

4.3. İzmit Yeni Kent Meydanının İngiltere Çevre, Ulaştırma ve Bölgeler Daire Başkanlığı” (DETR) ve “Mimarlık Ve Yapılı Çevre Komisyonu” (CABE) Ortaklığında Oluşturulan Meydan Değerlendirme Ölçeğine Göre Değerlendirilmesi

Bu ölçüte göre kriterler 0-1-2-3-4-5 puan aralığında değerlendirilmektedir.”0”, kriterin başarısız;”5”, kriterin çok başarılı uygulandığını temsil etmektedir. Kriterlerin güçlü ve zayıf yönleri olarak belirtilen bölümlerde ise İzmit Kent Meydanı'nın özellikleri değerlendirilmiştir. Zayıf yönlerin baskın olduğu durumlarda 0-1-2-3 puanları verilmiştir. Daha sonra bu zayıf yönler için öneriler sonuç bölümünde geliştirilmiştir. Kriterlerin başarılı bir şekilde uygulandığı ve sağladığı durumlar güçlü yön olarak tabloya eklenmiş ve puan sisteminde 4 ya da 5 puan ile değerlendirilmiştir (Tablo 6).

Tablo 6: İngiltere “Çevre, Ulaştırma Ve Bölgeler Daire Başkanlığı” (DETR) ve “Mimarlık Ve Yapılı Çevre Komisyonu” (CABE) Tarafından Geliştirilen Kriterlerle Oluşturulan Meydan Değerlendirme Ölçeği (Commission For Architecture And The Built Environment & Department Of Environment, Transport And Regions, 2001, S.24).

	Performans kriterleri	Güçlü yanları	Zayıf yanları	Değerlendirme
1-Karakter	Yerel bağlama tepki veren farklı bir yer hissi	Kentte önemli bir bellek mekân olan Yeni Cuma cami ve parkının çevresinde olması meydana kentsel bağlamda kimlik kazandırmaktadır.	Bulunduğu konum çevresindeki park ile olumlu bir ilişki oluşturabilecekken araya giren tramvay yolu, bu anlamda ilişkiyi zayıflatmaktadır.	0-1-2-3-4-5
2-Süreklilik ve çevrelenme	Sınırların sürekliliği ve açıkça	Çevresindeki binalar ve zemin kat kullanımları ile meydan için bir sınır	Meydanın çevresindeki sokaklar ve bu sokaklardaki kamusal mekânların	0-1-2-3-4-5

	tanımlanmış kamusal alanlar	tanımı yapılabilmektedir.	niteliklerinin artması gerekmektedir.	
3-Kalite	Güvenli, çekici ve işlevsel kamusal alan	Çevredeki kafeteryalar meydan için kullanıcı çekebilecek niteliktedir.	Aydınlatma elemanlarının yeterli olmaması güvenlik problemine neden olmaktadır.	0-1-2-3-4-5
4-Hareket kolaylığı, Erişilebilirlik	Erişilebilir, iyi bağlanmış, yaya dostu ortam	Tramvay ile meydana kolay bir ulaşım sağlanmaktadır. Rauf Orbay sokakta yapılan düzenleme meydana ulaşımı kolaylaştırmaktadır.	Meydana ulaşırken kullanılan sokakların bazıları, araç trafiği olan dar sokaklardır. Bu sokaklar yaya kullanımlarına olumsuz etkilemektedir.	0-1-2-3-4-5
5-Okunabilirlik	Kolayca anlaşılabilir, kolayca gezilebilir bir ortam	Meydanın iç sınırlarında engelli dahil her birey kolay hareket edebilmektedir.	Büyük ve boş bir alan olarak içerisinde çevreden görülebilecek özellikte bir tanımlayıcı öge barındırmamaktadır.	0-1-2-3-4-5
6-Uyarlanabilirlik	Esnek ve uyarlanabilir kamu ve özel sektör ortamları	-	-	0-1-2-3-4-5
7- Çeşitlilik	Bir dizi kullanım ve deneyim sunan çeşitli ortamlar	-	Farklı aktivitelere cevap verecek nitelikte mekânlar, meydan sınırları dahilinde bulunmamaktadır.	0-1-2-3-4-5
Toplam:				13

5. Değerlendirme, Sonuçlar ve Öneriler

Bu çalışmada İzmit Kent meydanı, çalışmanın amacında da belirtildiği gibi “kamusal mekânlar için proje şirketi” (PPS)’nin “kent meydanlarının mekân kalitesinin değerlendirilmesine yönelik” kriterleri, Çevre, Ulaştırma ve Bölgeler Daire Başkanlığı” (DETR) ve “Mimarlık ve Yapılı Çevre Komisyonu” (CABE) tarafından geliştirilen kamusal mekân kalite kriterleri ile çeşitli araştırmacı ve kurumlar tarafından da üzerinde durulan, “Akşam kullanımı, Emniyet ve Güvenlik (Meydanı izleyen gözler)” kriteri üzerinden analiz edilmiş ve değerlendirilmiştir. Bu kriterler doğrultusunda elde edilen sonuçlar şu şekildedir:

İzmit kent meydanının PPS kriterlerine göre değerlendirilmesi sonuçları:

- İmaj ve Kimlik Barındırması: Çalışmada incelenen İzmit kent meydanı konum itibari ile hem kentsel bellekte yeri olan hem de kentlinin aktif kullandığı kamusal mekânlarla güçlü bir ilişki kurabilecek noktadadır. Bu noktada kentsel bellekte yeri olan Yeni Cuma Camii ve parkı, Yürüyüş yolu ve İzmit Fuar alanı gibi kamusal mekânların meydanla ilişkisinin artırılması, meydanın İzmit kenti içerisindeki konumunun güçlenmesine olanak verecektir. Alternatif projelerde yer

- alan heykel ve su ögelerinin meydana yerleştirilmesi meydanın kentteki g r n rl g n  arttıracak ve meydana imaj kazandıracaktır.
- Cazibeli ve Gidilecek Yerler Barındırması: Meydan, zemin katlarında, kafeteryalar haricinde farklı işlevde mekânlar barındırmamaktır. Bu kafeteryaların farklı kitlelere hitap eder nitelikte olması meydanın kullanıcılarının çeşitlenmesini sağlayacaktır. Ayrıca meydana yarı açık ve açık alan organizasyonunun ya da farklı işlevlerdeki işletmelerin eksikliği fark edilmektedir.
  - Konforlu Olması: Meydanda bulunan kent mobilyalarının (oturma birimleri, aydınlatma elemanları,) kullanıcılar için yeterli olmadığı tespit edilmiştir.
  - Esnek Tasarımlı Olması- Mevsimsel Stratejiler İçermesi: Meydan, çeperinde sıralanmış oturma elemanları dışında farklı etkinliklere ya da mevsimsel değişimlere cevap verecek nitelikte alternatif mekanlar ve mobilyalar içermemektedir.
  - Erişilebilir Olması - Birçok noktadan ulaşılabilir Olması: Meydana tramvay, otobüs, bisiklet gibi çeşitli araçlar ile ulaşılabilmektedir. Meydanın kent merkezinde olması yayaların da kolaylıkla ulaşılabilmesini sağlamaktadır. Bununla birlikte yaya kullanımının ağırlıkta olduğu evre yollarda, trafik ve park sorununun devam etmesi yayalar için problem oluşturmaktadır. Meydan çevresindeki sokakların çoğunluğunun yaya kullanımına uygun düzenlenmemiş olması meydana ulaşacak olan kullanıcıları olumsuz etkilemektedir. Düzenleme yapılan Rauf Orbay sokakta ise, kamusal mekân kalitesinin arttığı ve bu sokağın aktif olarak kullanıldığı g r lm ştir. Aynı düzenlemenin Cebesoy, Mimar Sinan ve Belde Sokak için de yapılması meydanın erişilebilirliğini ve konfor seviyesini arttıracaktır. Ayrıca İzmit-İstanbul yanyolu üzerinden özel araç ile meydana sağlanacak ulaşım için yönlendirmeye ve sonrasında da Belde sokakta düzenlemeye ihtiyaç vardır. Bu kapsamda Yürüyüş yolu üzerinden sağlanan ulaşımda Rauf Orbay sokak iyi düzenlenmiştir.
  - Bir i ve dış sınırın olması: Meydana ulaşırken kullanılan yolların çoğunluğunun kullanıcıyı meydana eker nitelikte olmadığı ve yeterli konforu sağlamadığı görülmektedir. Bunun yanında meydanın sınırlarını oluşturan evre binaların zemin kat kullanımlarının bu bağlamda başarılı olduğu tespit edilmiştir.
  - Yönetimin Merkezi Rolü: Hem Kocaeli Büyükşehir Belediyesi hem de İzmit Belediyesi tarafından düzenlenen etkinlikler potansiyel kullanıcıyı meydana çekmektedir. Ayrıca çevredeki kamusal mek nlarda yapılan yenilemeler sayesinde bölgede kullanıcı sayısı artmış bu da meydanın kullanımını olumlu yönde etkilemiştir.
  - Çeşitli Sermaye Kaynakları: Yurt dışı projelerinde görülen bu ekonomik katkı İzmit kent meydanında bulunmamaktadır. Ancak Kocaeli kentinin yerel spor kulübünün satış mağazası ve "Kadın emeği kırsal kalkınma kooperatifi için satış kabinlerinin" meydana yerleştirilmiş olması, olumlu bir adım olarak değerlendirilebilir.

Akşam kullanımı, Emniyet ve Güvenlik (Meydanı izleyen gözler) kriteri sonuçları:

- İzmit kent meydanı "zemin katlarındaki kafeterya, Kocaeli kentinin yerel spor kulübünün satış mağazası ve Kadın emeği kırsal kalkınma kooperatifi için satış kabinleri"; normal katlarda yer alan işyeri, kafeterya, eğitim mekanları ve konut kullanıcıları sayesinde gündüz, akşam ve gece boyunca "gündelik rutinleri farklı

olan karma kullanıcı" lar tarafından gözlenmektedir ve bu durum meydanın "emniyet ve güvenliği" için olumlu bir durumdur.

İzmit kent meydanının Çevre, Ulaştırma ve Bölgeler Daire Başkanlığı" (DETR) ve "Mimarlık ve Yapılı Çevre Komisyonu" (CABE) oluşturulan meydan değerlendirme ölçeğine göre değerlendirilmesi sonuçları:

Belirtilen değerlendirme ölçütüne göre kriterlerden elde edilen puan toplam 13'dir. Bu puan DETR ve CABE kriterlerine göre değerlendirilmiş örnek alan çalışmaları ile kıyaslandığında orta düzeye yakın kalitede bir kamusal mekân olarak nitelendirilmektedir. Bununla birlikte bu durumda meydanın eksiklerinin giderilmesi için iyileşme potansiyelinin olduğu da göz ardı edilmemelidir. İzmit kent meydanı kentte kolay ulaşılabilen bir konumda olmasına karşılık, çevresindeki sokaklarda devam eden trafik yayalar için ulaşım problemi oluşturmaktadır. Çevresindeki kafeteryalar ve kentsel kamusal mekânlarla birlikte barındırdığı potansiyele rağmen, kullanıcıya çeşitli ve esnek kullanım olanakları sunamamaktadır.

Yukarıdaki sonuçlardan da anlaşılacağı gibi İzmit kent meydanının PPS'in kamusal mekân değerlendirme kriterlerine, Çevre, Ulaştırma ve Bölgeler Daire Başkanlığı" (DETR) ve "Mimarlık ve Yapılı Çevre Komisyonu" (CABE) ortaklığında oluşturulan meydan değerlendirme ölçeğine ve çeşitli araştırmacı ve kurumlar tarafından da üzerinde durulan, "Akşam kullanımı, Emniyet ve Güvenlik (Meydanı izleyen gözler)" kriteri sonuçlarına göre eksiklikleri ve sorunlarına yönelik geliştirilen öneriler aşağıda belirtilmiştir:

- İmaj ve Kimlik: Meydan ile Yeni Cuma Cami ve Parkı arasındaki potansiyel ilişkiyi zayıflatan tramvay yolunun ayırıcı etkisi göz önüne alınmalıdır. (Şekil 6-Fot.8) belirtilen 2 numaralı bölgenin bu iki alan arasında tampon olarak düzenlenmesi meydana yeni bir değer kazandıracaktır. Kent kimliğinde yeri olan bir alan ile meydanın ilişkilendirilmesi daha önce örnek gösterilen Kızıl meydan, George Pompiduo , St.Peter Meydanı, Taksim meydanı, Süleymaniye meydanında olduğu gibi tarihi ile kentlide aidiyet duygusunu oluşturacak ve meydanın benimsenip kullanılmasını sağlayacaktır (Fot.1 -Fot.5).
- Cazibeli ve Gidilecek Yerler Barındırması: Meydan çevresinde bulunan kafeteryalara ek olarak her yaştaki kullanıcıya hitap edecek aktivite alanlarının meydana dahil edilmesi, aktivitelerin çeşitlenmesini aynı zamanda meydanın tercih edilmesini sağlayacaktır. Bunun örneğine Fransa'da Georges Pompidou meydanında rastlanmaktadır (Fot.3). Meydanı tanımlayan-sınırlayan merkez aynı zamanda kullanıcılar için de tercih sebebi olmaktadır.
- Konfor: Kullanıcının meydana rahat etmesi önemlidir. Böyle bir durumda meydana bulunan kent mobilyaları önem kazanmaktadır. Bireysel veya grup olarak meydana gelen kullanıcıların rahat bir şekilde kullanabileceği çeşitli oturma birimleri meydana bulunmalıdır. İzmit kent meydanında bu mobilyaların çeşitlendirilmesine ihtiyaç vardır. Ayrıca güvenlik de bir diğer önemli noktadır. Aydınlatmanın yetersiz kaldığı yerlere aydınlatma elemanları ilave edilerek, meydanın güvenli bir hale gelmesi sağlanmalıdır. Böylece kullanıcının konforu sağlanmış olacaktır.

- Esnek Tasarım - Mevsimsel Stratejiler: Farklı aktivitelerin meydana yer bulması ve bu aktivitelerin gerçekleşmesine olanak sağlayacak dönüşebilir mekânların eksikliği İzmit kent meydanında fark edilmektedir. Yurt dışı örneklerinde g r ld ğu gibi mevsim değişikliklerine cevap veren esnek mekân ve mobilyalar meydana dahil edilebilir, meydanın cazibesi arttırılabilir.
- Erişilebilirlik ve ulaşılabilirlik: Kızıl meydan, George Pompiduo meydanı , St.Peter Meydanı ve sayısı arttırılabilen birçok başarılı örnekte de olduğu gibi kent meydanları kentlinin kolay ve rahatça ulaşabileceği mekanlardır (Fot. 1,2,3). İzmit kent meydanı özeline meydana ulaşan sokakların dar ve trafiğe açık olması, ayrıca araç parklarının tek şerit halinde de olsa devam etmesi meydana yaya ulaşılabilirliğini zorlaştırmaktadır. Bu sokaklarda iyileştirme çalışmaları yapılmalı; bisikletli ve yaya kullanıcılara hitap eder hale getirilmelidir. Rauf Orbay sokakta yapılan düzenlemenin Cebesoy sokak ve Mimar Sinan sokakta da yapılması gerekmektedir. Ayrıca meydana özel araç ile ulaşımın gerçekleştiği Belde sokak için de tanımlı bir giriş sağlanmalıdır.
- İ ve Dış Sınırlar: Meydanı sınırlayan sokaklardaki binaların zemin kat kullanımlarının çeşitlenmesi ve sokakların yaya ağırlıklı bir hale getirilmesi kullanıcıda dış sınır algısının oluşmasını sağlayacaktır. Aynı zamanda meydanı çevreleyen binaların zemin katlarının kullanıcıya yönelik düzenlenmesi meydanın i sınırını oluşturacaktır. İzmit kent meydanında belirli bir oranda sağlanan durum, sokak düzenlemeleri ile pekiştirilmelidir.
- Yönetimin Merkezi Rolü: Kent meydanında kent yönetimlerinin etkinlikler düzenlemeye başlaması ve meydan kullanımını teşvik etmesi , meydan kullanımını olumlu yönde etkilemiştir. Ayrıca meydanın temiz ve düzenli kalması da yönetimin kontrolünde olmalıdır.
- Çeşitli Sermaye Kaynakları: Yurt dışı projelerinde görülen bu ekonomik katkı İzmit kent meydanında bulunmamaktadır. Belediyeden bağımsız çeşitli ortaklıklar ile finanse edilen meydanların Amerika gibi ülkelerin kentlerinde daha iyi sonuçlar verdiği tespit edilmiştir. Özel firmalar ve düzenlenen etkinlikler ya da film ve reklam çekimi gibi popüler durumlar, meydanın bilinir hale gelip markalaşmasını sağlayabilecektir.

Yukarıdaki çalışmadan da g r ld ğu gibi yeni tasarlanacak meydanların uzun çalışmalar sonucu elde edilen “mekânsal kalite kriterleri” göz önüne alınarak oluşturulması, o yerin kentlinin gündelik yaşamına dahil olmasını sağlayabilecektir. İzmit yeni kent meydanı da ancak yukarıda belirtilen öneriler doğrultusunda geliştirildiğinde “kentlinin gündelik hayatına dahil olabilen, nitelikli meydanlar” sıralamasında yerini alabilecektir.

Kaynaklar

Apak,H., Erdönmez Dinçer, E. (2015). Kentsel Bellekte Meydan, San Marco Meydanı. Kent Akademisi Dergisi, 8(3), 73-96. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/405848>

Arendt, H.(2013). İnsanlık Durumu. Bahadır Sina Şener (Çev.), İstanbul: İletişim (Özgün eser 1958 tarihlidir).

Boğazda.org blog (2019). taksim-meydani-ve-taksim-meydani-tarihcesi [Fotoğraf].
<https://bogazda.org/blog/taksim-meydani-ve-gecmisten-qunumuze-tarihi/>

Can, M. E. (2022, 12 Eylül). İzmit Kent Meydanı'na Satış Kabinleri Konuldu. Özgür Kocaeli.
<https://www.ozgurkocaeli.com.tr/haber/12099178/izmit-kent-meydanina-satis-kabinleri-konuldu>

Cabezas, R. (t.y.). Kremlin and Red Square, Moscow (Russian Federation), UNESCO- World Heritage Convention, [Fotoğraf]. <https://whc.unesco.org/en/list/545/gallery/>

Commission for Architecture and the Built Environment & Department of Environment, Transport and Regions. (2000). By Design- Urban Design İn The Planning System: Towards Better Practice. London: Her Majesty's Stationery Office. Erişim :
https://www.designcouncil.org.uk/fileadmin/uploads/dc/Documents/by-design_0.pdf.

Commission for Architecture and the Built Environment & Department of Environment, Transport and Regions. (2001). The Value Of Urban Design. London: Thomas Telford Publishing. Erişim: https://www.designcouncil.org.uk/sites/default/files/asset/document/the-value-of-urban-design_0.pdf

Coşkun, D. (2003). İstanbul'da Kentsel Açık Alan Kullanımlarının 19. Ve 20.Yüzyıllardaki Değişimi (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Teknik Üniversitesi/ Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 2003.

Das, D. (2008). Urban Quality of Life: A Case Study of Guwahati. Social Indicators Research, 88, 297-310, <https://link.springer.com/article/10.1007/s11205-007-9191-6>

Erdönmez, E., Çelik, F. (2016). Kentsel Mekânda Kamusal Alan İlişkileri. TÜBA-KED Türkiye Bilimler Akademisi Kültür Envanteri Dergisi, 14, 145-163.<http://95.0.183.146/index.php/tubaked/article/view/216>

Erol, Ö. S., Özbayraktar, M. (2015). Kollektif Belleğin Kamusal Alandaki İzleri: İzmit Fevziye, Yeni Cuma ve Çocuk Parkı. Tarih ve Uygarlık Dergisi, 7, 183-211.

Essex County Council and Essex Planning Officers Association (2007). Essex Design Guide Urban Place Supplement. Erişim:https://www.placeservices.co.uk/media/56439/Urban-Place-Supplement_2007.pdf

Firidin Özgür, E. (2017). Kamusal Alan ve Kamusal Mekân Perspektifinden Kentleşme ve Planlama. Fatma Ünsal, Ebru Firidin Özgür, T. Melih, Görgün (Der.), Bir Kenti Anlamak-Sinop Yaz Atölyesi İçinde (81-93). İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi. Erişim: https://www.academia.edu/35146908/Bir_Kenti_Anlamak_Sinop_Yaz_Atölyesi

Gökğür, P. (2008). Kentsel Mekânda Kamusal Alanın Yeri. İstanbul: Bağlam.

Habermas, J. (2015). Kamusalliĝın Yapısal Dönüşümü (13. Baskı). Tanıl Bora, Mithat Sancar (Çev.). İstanbul: İletişim ( zg n eser 1962 tarihlidir).

Harvey, D. (2015). Asi Şehirler: Şehir Hakkından Kentsel Devrime Doĝru (4. Baskı). Ayşe Deniz Temiz (Çev.), İstanbul: Metis ( zg n eser 2012 tarihlidir).

Historical İstanbul Guide,t.y., sultanahmet-cami [Fotoĝraf].
<https://guideofistanbul.net/tr/sultanahmet-square/>

İnceoĝlu, M. (2007). Kentsel Açık Mekânların Kalite Açısından Deĝerlendirilmesine Yönelik Bir Yaklaşım: İstanbul Meydanlarının İncelenmesi (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Yıldız Teknik Üniversitesi/ Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

İnceoĝlu, M., Aytuĝ, A. (2009). Kentsel Mekânda Kalite Kavramı. Megaron Dergisi, 4 (3), 131-146. <https://megaronjournal.com/tr/jvi.aspx?pdire=megaron&plng=tur&un=MEGARON-24772>.

Jacops, J. (2015). Büyük Amerikan Şehirlerinin  l m  ve Yaşamı (2. Baskı). Bülent Doĝan (Çev.). İstanbul: Metis ( zg n eser 1961 tarihlidir).

İzmit'in Kurtuluş Coşkusunu Şenlendirici ile Talandı. (2022, 29 Haziran). Çaĝdaş Kocaeli. <https://www.cagdaskocaeli.com.tr/video/11279785/izmitin-kurtulus-coskusu-senlendirici-ile-taclandi>

Kamu. (t.y.). Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlük. <https://sozluk.gov.tr>

Kent meydanı ve katlı otopark ihalesi yapıldı (2016, 19 Aralık). Çaĝdaş Kocaeli Gazetesi. <https://www.cagdaskocaeli.com.tr/mobil/kent-meydani-ve-katli-otopark-ihalesi-yapildi-h71835.html>

Kuban, D. (1968). Anadolu-Türk Şehri, Tarihî Gelişmesi Sosyal ve Fizikî  zellikleri üzerinde Bazı Gelişmeler. Vakıflar Dergisi, 7, 53-73. <http://acikerisim.fsm.edu.tr:8080/xmlui/bitstream/handle/11352/1494/Kuban.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Lefebvre, H. (2014). Mekânın  retimi (2. Baskı). Işık Ergüden (Çev.). İstanbul: Sel ( zg n eser 1974 tarihlidir).

Local Government Association of South Australia (2013). Prepare. Plan. Deliver Public Realm Urban Design Guidelines. Erişim: <https://www.lga.sa.gov.au/webdata/resources/files/Public%20Realm%20Urban%20Design%20Guidelines.pdf>

Lynch, K. (2016). Kent İmgesi. İrem Başaran (Çev.), İstanbul: İşbankası K lt r Yayınları ( zg n eser 1960 tarihlidir).

Madanipour, A. (1999). Why Are The Design and Development Of Public Spaces Significant For Cities. Environment and Planning B: Planning and Design, 26 (6), 879-891. <https://doi.org/10.1068/b26087>.

Ortaylı, İ. (2012). Türkiye Teşkilat ve İdare Tarihi. Ankara: Cedit Neşriyat.

Önder, S., Aklanoğlu, F. (2002). Kentsel Açık Mekân Olarak Meydanların İrdelenmesi. Selçuk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi, 16 (29), 96-106.
https://www.researchgate.net/publication/330779442_Kentsel_Acık_Mekân_Olarak_Meydan_larin_Irdelenmesi

Özer, M. N., Ayten, M. A. (2005). Kamusal Odak Olarak Kent Meydanları. Planlama Dergisi, 3,96-103. https://www.spo.org.tr/resimler/ekler/66d856ef1a6b02f_ek.pdf

Project for Public Spaces. (2005, 30 Kasım). 10 Principles For Successful Squares, <https://www.pps.org/article/squaresprinciples>

Project for Public Spaces. (t.y.). What Makes a Successful Place?. <https://www.pps.org/article/grplacefeat>

Public. (t.y.). Oxford Learner's Dictionaries. https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/public_1?q=public

Sağlam, A., İ. Öztürk, A.Ç., Kaçar, A. D. (2019). Türkiye'de Kamusal Mekânın Gelişimi. ATA Planlama ve Tasarım Dergisi, 3 (1), 47-58. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/752586>

Sennett, R. (2010). Kamusal İnsanın Çöküşü (3. Baskı). Serpil Durak & Abdullah Yılmaz (Çev.). İstanbul: Ayrıntı (Özgün eser 1977 tarihlidir).

Site officielle de l'Office du Tourisme et des Congrès, t.y, Centre-Pompidou-Architectes-Renzo-Piano-Richard-Rogers-_-630x405-_-©-Centre-Pompidou-P-Migeat [Fotoğraf]. <https://www.parisinfo.com/musee-monument-paris/71538/Centre-Pompidou>

Tanyeli, U. (2010). Türkiye'nin Görsellik Tarihine Giriş. İstanbul: Metis.

Tönük, S., Barkul, Ö. (1999). Piazza, Plaza, Square, Platz, Praça, Meidan, Meydan. Ege Mimarlık Dergisi, 2, 34-38. <https://www.egemimarlik.org/cevirim-ici-okuma/30/542>

UN-HABITAT Global Public Space Toolkit (2015). Erişim: <https://www.local2030.org/library/82/Global-Public-Space-Toolkit--From-Global-Principles-to-Local-Policies-and-Practice.pdf>

Uzgören, G., Erdönmez, M. E. (2017). Kamusal Açık Alanlarda Mekân Kalitesi ve Kentsel Mekân Aktiviteleri İlişkisi Üzerine Karşılaştırmalı Bir İnceleme. MEGARON, 1, 41-56. <https://jag.journalagent.com/megaron/pdfs/MEGARON-42650-ARTICLE-UZGOREN.pdf>

Whyte, W. H. (2000). The Social Life Of Small Urban Spaces. Anthony M. Orum and Zachary P. Neal (Ed.), Common Ground Readings and Reflections on Public Space içinde (s. 32-39). New York: Routledge.

UNESCO- World Heritage Convention (t.y.), Vatican City (Holy See) [Fotoğraf].

<https://whc.unesco.org/en/list/286/>,

Vincent, Ko Hon Chiu (t.y.). Kremlin and Red Square, Moscow (Russian Federation), UNESCO- World Heritage Convention, [Fotoğraf].
<https://whc.unesco.org/en/list/545/gallery/>

Yavuz, K. (2022, 21 Mayıs). İzmit Kent Meydanı'nda festival heyecanı başladı. Özgür Kocaeli. <https://www.ozgurkocaeli.com.tr/haber/10372465/izmit-kent-meydaninda-festival-heyecani-basladi>

İnternet Kaynakları

URL-1. http://cografyaharita.com/haritalarim/4iturkiye_dilsiz_il_merkezli_haritasi.png, Erişim tarihi : 2022, 30 Ağustos, saat: 16.15.

URL-2: <https://www.google.com/maps/@40.7644686,29.9281778,795m/data=!3m1!1e3>, Erişim tarihi: 2022,30 Ağustos saat: 16.25.

URL-3. <https://www.google.com/maps/@40.7644686,29.9281778,795m/data=!3m1!1e3>, Erişim tarihi: 2022, 30 Ağustos, saat: 16.00

URL-4. <http://www.kocaeli.gov.tr/hukümet-konagi-tarihcesi>, Erişim tarihi : 2022, 25 Temmuz, saat: 16.00.

URL-5. <http://trifaz.com/kocaeli-city-square-and-smart-parking-lot>, Erişim tarihi: 2022, 25 Temmuz, saat:19.00.

URL-6. <https://www.lampeti.com/tr/projeler/kocaeli-buyuksehir-belediyesi-izmit-eski-valilik-alani-otopark-ve-kent-meydani> , Erişim tarihi: 2022, 25 Temmuz, saat: 17.44